

JACEK GYURKOVICH

Kościół w miejscu zamieszkania

Churches in Residential Areas

Środowisko zamieszkania i współtworząca je architektura mieszkaniowa mają zapewnić swym użytkownikom dobre warunki życia. Czego oczekujemy od swojego środowiska zamieszkania?

Podstawowym postulatem, niezwykle istotnym dla możliwości stworzenia komfortowych warunków życia, jest zapewnienie *poczucia bezpieczeństwa*.

Istotną cechą warunkującą wytworzenie poczucia bezpieczeństwa jest *możliwość identyfikacji* – a więc odnalezienia swojego miejsca zamieszkania w otaczającej nas przestrzeni. Gwarancją uzyskania pożądanej z tego punktu widzenia przestrzennej struktury środowiska zamieszkania daje, jak uczy doświadczenie wieków – twórcza kontynuacja, stosowanie wykształconych w historycznym rozwoju miasta jego symbolicznej typologii elementów przestrzennych – takich jak ulica, plac, park, a także budowli stanowiących elementy charakterystyczne, znaki w przestrzeni, dominanty – *formy mocne*. (Gyurkovich J., Znaczenie form charakterystycznych dla kształtowania i percepcji przestrzeni. Wybrane zagadnienia kompozycji w architekturze i urbanistyce; Kraków 1999, monografia Nr 258, Politechnika Krakowska im. T. Kościuszki). W chrześcijańskiej kulturze europejskiej charakterystycznym elementem struktury przestrzennej, czytelną w sylwecie miasta dominantą, formą mocną, wokół której lokalne społeczności organizowały fizyczną przestrzeń swojego środowiska życia – był kościół. Można z całą pewnością stwierdzić, że obecność w środowisku zamieszkania kościoła – miejsca kultu, miejsca spotkań ludzi z Bogiem, dawała ludziom przez wieki poczucie bezpieczeństwa, przynależności do wspólnoty wiary, myśli, czynów i nadziei. Konieczność kontynuowania tej tradycji wynika nie tylko z potrzeby ducha lokalnych społeczności – wiąże się także obecnie z potrzebą symbolicznego podkreślenia swojej tożsamości.

Prezentowane tu dwa obiekty sakralne stanowią istotny element struktury przestrzennej środowiska życia ludzi, którzy z potrzeby ducha, wspólnoty wiary, myśli, czynów i nadziei – powołali je do istnienia. Uważa się, że kreowanie architektury „znaku” wymaga nie tylko wiedzy, ale przede wszystkim DARU. Wydaje się, że niezwykle ważne jest osobiste przeżycie twórcy i interpretacja wiary, bo bryły mogą przyjmować rozmaite kształty. Autorska forma musi uwzględniać genius loci, ale również proporcje, skalę, pewien umiar oraz SZLACHETNOŚĆ formy, która przez tę SZLACHETNOŚĆ staje się znakiem sakralnym.

Nasze próby wydobywania z przestrzeni niewidzialnych świątyń, powoływania ich do istnienia w świecie realnym poprzez zderzanie abstrakcji idei

Ideally, residential areas should ensure good living conditions for their users, whether with regard to residents' relationship to the overall environment or to particular architectural elements within it. But exactly how much can we expect from such residential areas?

Above all, good living conditions require that residents feel a sense of security. A crucial underpinning of this sense of security is the opportunity to identify oneself with the residential area, that is, the possibility of finding or creating one's own living space within the broader surrounding area. As we have learned over time, this positive sense of identity is most likely to emerge in conditions of creative continuity, where spatial elements shaped by a city's historical development and symbolic typology are used. These are primarily strong forms-streets, squares, parks, and buildings which serve as characteristic elements or dominant “signs” in space (J. Gyurkovich, Znaczenie form charakterystycznych dla kształtowania i percepcji przestrzeni. Wybrane zagadnienia kompozycji w architekturze i urbanistyce, Kraków: Politechnika Krakowska im. T. Kościuski, monografia nr. 258, 1999) For cultures rooted in European Christianity, the church served as this characteristic element of physical space. It was a strong form, clearly legible and dominant in the silhouette of a town, and it was the center around which local society organized its physical environment. For centuries, the presence of the church-a place of religious worship and a space in which people came to meet God-guaranteed residents a sense of security and of belonging to a spiritual collective.

◄ Kościół p.w. Chrystusa Króla w Łękach Górnych – detale z realizacji.
The Church of Christ the King in Łęki Górne: details of construction process.

z abstrakcją geometrii w poszukiwaniu sacrum są częścią tych odwiecznych zmagañ, śladem pozostawionym na drodze życia w dążeniu do prawdy.

Kościół p.w. Chrystusa Króla w Jarosławiu – forma mocna w sylwecie miasta – prosta bryła geometryczna, przekątniowo przecięty sześciąt, wtopiony częściowo w ziemię, z głębokim reliefem portalu w gładkiej płaszczyźnie białej ściany frontowej, stanowiącym symboliczny łącznik z tradycją – zaznacza swą obecność w przestrzeni pięciokondygnacyjowej zabudowy osiedla nie poprzez dysproporcję skali, lecz przez usytuowanie na lekkim wzniesieniu i indywidualne cechy kompozycji (Architektura – Jacek Gyurkovich i Ewa Węclawowicz-Gyurkovich, konstrukcja – Leszek Zapal; 1983-1999; wystrój wnętrz - art. rzeźb. Maciej Zychowicz i art. mal. Adam Brincken; konsekracja 20 listopada 1999).

Kościół p.w. Chrystusa Króla Łękach Górnych (Architektura – Jacek Gyurkovich i Ewa Węclawowicz-Gyurkovich, współpraca – Mateusz Gyurkovich, konstrukcja – Leszek Zapal; 1997-2004) koło Pilzna tworzy czytelny znak w przestrzeni doliny poprzez poetykę geometrii nowej formy. Przyjęto założenie, że istniejący nieopodal zabytkowy kościółek, który nie mieści w swym niewielkim wnętrzu coraz liczniejszej rzeszy parafian, będzie pełnił specjalne zadania liturgiczne, dla których bliskość nowej świątyni jest istotna. W kształtowaniu bryły nowego kościoła zastosowano wyrafinowaną współczesną geometrię, tworzącą całkowicie odmienny klimat form architektonicznych, nie naśladujący kolorytu i kształtów obiektu zabytkowego. Obiekt zaprojektowany został w stylistyce poetyckiego nowego modernizmu, nawiązującego ascezą zastosowanych środków formalnych do początków stylu, a także do współczesnych koncepcji redukcjonistycznych.

This spatial role of the church is a tradition worth retaining, not only because of local communities' spiritual requirements, but also because of their need to symbolically emphasize their identity.

Each of the two churches featured here serves as a vital element within the spatial structure of the community it serves. The people who brought these structures to life did so because of their spiritual needs, and they did so as a community of shared beliefs, actions, and hopes. Thus it is fair to say that the creation of an architectural “sign” requires not only knowledge, but also, and above all, spiritual faith and sensitivity. One's personal experiences as a creator and one's interpretation of faith are extraordinarily important-after all, forms can take many different shapes. The architect's project must take into consideration the genius loci, as well as the proportion and scale of the church, but it must also show a certain restraint and recognize the nobility of the form. It is precisely through its nobility that an object will become a spiritual sign.

We have attempted to extract invisible shrines from space and to bring them to life, to integrate them into the concrete world through the collision of abstract ideas and abstract geometries. This is our way of seeking the sacred, and our efforts are part of an eternal search for truth. The Church of Christ the King in Jarosław (Architectural design: Jacek Gyurkovich and Ewa Węclawowicz-Gyurkovich. Construction: Leszek Zapal, 1983-1999. Interior design: Maciej Zychowicz and Adam Brincken. Consecration, 20 November 1999) - a strong form in the city's silhouette-is a simple geometric form, a diagonally-cut cube partly covered by earth. With its deeply carved relief, the portal stands out against the smooth white surface of the front wall, and serves as a symbolic link with tradition. Surrounded by a complex of five-story apartment buildings, the church's presence in space is assured not through a disproportion of scale, but by its location at the top of a small rise and through individual components in its composition.

In the valley of Łęki Górne (near Pilzno), the Church of Christ the King (Architectural design: Jacek Gyurkovich and Ewa Węclawowicz-Gyurkovich, with assistance from Mateusz Gyurkovich. Construction: Leszek Zapal, 1997-2004) emerges as a legible sign through the geometric poetics of new forms. We began with the assumption that the historic chapel nearby, which is now too small to accommodate the growing number of parishioners, would continue to be used for special liturgical services and would thus need to be close to the new church. In giving shape to the forms of the new church, we made use of refined and modern geometries, creating in the process an entirely different climate of architectural forms which does not seek to imitate the colors or shapes of the historical chapel. In designing the church, we drew on the poetics of new modernism, adding an asceticism of formal method as well as references to reductionist approaches.

▼ Kościół pw. Chrystusa Króla w Jarosławiu – fot. L. Biernacki [w:] *Świątynia Trzeciego Tysiąclecia*. The Church of Christ the King in Jarosław – fot. L. Biernacki [in:] *The Church Of The Third Millennium*. (arch. arch. J. Gyurkovich, E. Węclawowicz-Gyurkovich, konst./const: L. Zapal).

▼ Kościół p.w. Chrystusa Króla w Łękach Górnych. The Church of Christ the King in Łęki Górne. (arch. arch. J. Gyurkovich, E. Węclawowicz-Gyurkovich, wsp./coop. M. Gyurkovich, konst./const. L. Zapal).

▲ ▼ Projekt koncepcyjny kościoła w Mszanie Dolnej. W koncepcji formy kościoła parafialnego w Mszanie Dolnej autorzy podjęli próbę nawiązania dialogu z krajobrazem otaczającym zespół mieszkaniowy, w którym zlokalizowany jest kościół. 2003.
Conceptual project for a church in Mszana Dolna. In the design of the form of the parish church in Mszana Dolna the authors tried to accomplish dialogue between the surrounding landscape and the housing environment, when the church is settled. 2003.
(arch. arch. J. Gyurkovich, M. Gyurkovich, E. Węclawowicz-Gyurkovich, K. Dudzić-Gyurkovich).

